

7.06.2023

EU's kommende Kina-strategi kommer nok mere til at handle om EU selv

Strategien kommer til at ville styrke europæiske industriers uafhængighed ved at "deriske" forholdet til Kina, men kommer næppe til at lukke hårdt af for Kina.

Skrevet af

Anders Overvad

Kontakt

Anders Overvad

På et bagtæppe af krigen i Ukraine og Kinas voksende indflydelse i verden, lancerede udenrigsministeren den 16. maj en ny udenrigspolitisk strategi med pragmatisk idealisme som det nye slagord. Også i Tyskland er der længe blevet arbejdet på en sikkerhedspolitisk strategi samt en ny Kina-strategi, der forventes at komme i sensommeren. I Bruxelles er EU-Kommissionen også i fuld sving med en revision af EU's hidtidige Kina-strategi fra 2020. Dengang var mantraet en treenighed: EU er en strategisk partner, økonomisk konkurrent og systemisk rival.

Med Ruslands invasion af Ukraine er al diskussion om samhandlens fredsskabende egenskaber praktisk talt forstummet. Kritiske afhængigheder er et forhold alle lande i verden ser på, og ikke længere noget EU-landene kan leve med. Derfor er der også behov for en ny vurdering af EU's forhold til Kina. Alle EU-lande, selv Tyskland, er nemlig for små til selv at kunne gøre noget virkningsfuldt.

Det er imidlertid en omfattende afhængighed, som EU er skal adressere. På lidt over 20 år er EU's samhandel med Kina gået fra at være i samme størrelsesorden som EU's samhandel med Rusland, til i dag at være i samme størrelsesorden som EU's samhandel med USA. Og sammenlignet med Rusland er den kinesiske samhandel ikke bare 3 gange større, den er også langt mere kompleks end den russiske, der overvejende koncentrerer sig om gas og olie.

Særligt i produktion af grønne teknologier og levering af kritiske råstoffer har Kina placeret sig som en afgørende spiller. Det har bl.a. været muligt pga. en langt mere strategisk brug af statsstøtte, end vi hidtil har benyttet i Vesten.

Zoomer vi ind på landene, skiller bl.a. Tyskland sig ud, hvor næsten 7 pct. af samhandlen er med Kina. Ser vi mod Danmark, er vi også i den høje ende med 5,5 pct. af vores samhandel, og derved er vi det land, der relativt handler fjerdemest med Kina i EU.

Netop de nationale forskelle i afhængighed en af årsagerne til, at det er vanskeligt for de 27 lande at blive enige. Vanen tro har Ungarn valgt en anden vej end de resterende EU-lande og forsøger aktivt at udbygge sine relationer til Kina. Der er omvendt ikke nogen EU-lande, der ønsker en decideret afkobling fra Kina. For EU kan ikke bare forlade det kinesiske marked - dertil er eksportinteresserne og importafhængighederne for store. Skulle EU afkoble sig fuldstændigt, ville det få uoverskuelige økonomiske konsekvenser, som på ingen måde kan sammenligne med, da EU afkoblede sig fra Rusland.

Beregninger lavet af det tyske IFO-institut viser, at en afkobling fra Kina vil medføre et langsigtet BNP-fald på 0,4 pct. for EU som helhed. Andre tal fra Kiel instituttet viser, at Tyskland forventes at få et langsigtet fald på 1 pct. af BNP og derved rammes hårdere end gennemsnittet.

Men hvad kan EU-landene så overhovedet blive enige om? Det nye mantra har vi allerede fået løftet sløret for: EU skal 'deriske' frem for afkoble. Altså Europa skal mindske sine afhængigheder til Kina frem for at stoppe samkvemmet. Det udestår dog stadig, hvad det konkret betyder.

Danmark har allerede via sin egen udenrigspolitiske strategi kommet med et indspark. Ifølge strategien skal Danmark, sammen med de øvrige EU-lande, tænke mere strategisk, når det gælder vores eksportkontrol. Øget modstandsdygtighed kræver ligeledes, at vi i endnu højere grad systematisk "screener" udenlandske investeringer og øger opmærksomheden på risici ved samarbejde om forskning og innovation inden for samfundsvigtige sektorer. Med andre ord: Det er ufarligt at sælge legetøj og fødevarer, men risikabelt at benytte kinesiske teknologi i vindmøller eller 5G-netværket.

Dette er gode ideer, som EU-Kommissionen også for længst har gjort sig til talsmand eller måske snarere talskvinde for. Det der nemlig Kommissionsformand von der Leyen, der står bag udtrykket "derisking".

Udfordringen er imidlertid, at implementering i sidste instans ligger hos medlemslandene, og at de kan agere ganske forskelligt. Fx har Nederlandene fulgt USA's linje ved at indføre eksportforbud for mikrochipsproduktionsteknologi til Kina, mens Tyskland har valgt at sælge en del af en havneterminal i Hamborg til kineserne – og det på trods af at EU allerede havde søsat flere værktøjer for at begrænse de kinesiske investeringer i EU.

Når EU-landene ikke er enige om den udenrigs- og handelspolitiske kurs, er EU-Kommissionens mandat begrænset. Derfor må EU-Kommissionen tage fat i de dele af politikken, som falder under dens kompetence, så som fx industripolitikken. Her der for øvrigt også enighed om, at EU skal kunne mere selv.

Så fremfor en direkte konfrontation, hvor EU-landene lukker af for Kina, virker det mere sandsynligt, at det ender med en forlængelse af den industripolitiske dagsorden, hvor EU-landene vil stå sammen om, at europæiske industrier skal være

mere uafhængige. På den måde kommer EU's fælles strategi til at handle mere om os selv end om Kina.

Det er dog langt fra kun EU, der prøver at mindske afhængigheden af Kina. USA har de senere år forsøgt at mindske sit handelsunderskud med Kina, men uden større held. Men nu lader det til, at EU og USA har fundet sammen om en fælles strategi. Ved G7-topmødet i Hiroshima for nyligt var der i hvert fald enighed om at øge den økonomiske resiliens – altså modstandskraft. Og den linje ligger meget tættere på EU's strategi.

Men som med så meget andet EU-politik, der sigter mod at EU skal kunne mere selv, bliver det hverken nemt eller billigt at få styrket denne strategiske autonomi.